

XVIII МАЈСКО
САБЕТОВАЊЕ

САДАШЊОСТ И БУДУЋНОСТ УСЛУЖНОГ ПРАВА

УРЕДНИК:
Драган Вујисић

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Крагујевац
2022.

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ
Институт за правне и друштвене науке

САДАШЊОСТ И БУДУЋНОСТ
УСЛУЖНОГ ПРАВА

Уредник
ДРАГАН ВУЈИСИЋ

Крагујевац
2022.

САДАШЊОСТ И БУДУЋНОСТ УСЛУЖНОГ ПРАВА

Зборник реферата по позиву са Међународног научног скупа одржаног 27. маја 2022. године, на Правном факултету у Крагујевцу у организацији Института за правне и друштвене науке Правног факултета Универзитета у Крагујевцу.

Међународни научни одбор Мајског саветовања:

Проф. др Маркус Фаро де Кастро, Правни факултет Универзитета у Бразилији; Проф. др Данче Манолева-Митровска, Правни факултет "Јустинијан I", Универзитета "Кирил и Методије" Скопље; Проф. др Миха Јухарт, Правни факултет Универзитета у Љубљани; Проф. др Хрвоје Качер, Правни факултет Свеучилишта у Сплиту; Проф. др Един Ризвановић, Правни факултет Универзитета "Џемал Биједић" у Мостару; Проф. др Снежана Миладиновић Дробнич, Правни факултет Универзитета Црне Горе; Проф. др Миодраг Мићовић, Правни факултет Универзитета у Крагујевцу

ИЗДАВАЧ: Правни факултет Универзитета у Крагујевцу
Институт за правне и друштвене науке
Јована Цвијића 1, 34000 Крагујевац
телефон: (034) 306 513, 306 504
телефакс: (034) 306 540
е-пошта: faculty@jura.kg.ac.rs
веб: <http://.jura.kg.ac.rs>

РЕЦЕНЗЕНТИ Проф. др Хрвоје Качер
Проф. др Снежана Миладиновић Дробнич
Проф. др Миодраг Мићовић

ЗА ИЗДАВАЧА: Проф. др Снежана Соковић

УРЕДНИК: Проф. др Драган Вујисић

ШТАМПА: Графичка радња "Кварк", Краљево

ТИРАЖ: 100

ISBN 978-86-7623-112-6

Штампање Зборника подржало Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

САДРЖАЈ

Начелна разматрања о услугама

1. Др Снежана Миладиновић Дробнич, редовна професорка
САДАШЊОСТ И БУДУЋНОСТ УСЛУЖНОГ ПРАВА 3
2. Др Срђан Ђорђевић, редовни професор
УСЛУЖНО ПРАВО КАО ПОСЕБНА АКАДЕМСКА ДИСЦИПЛИНА 21
3. Др Андреј Мићовић, ванредни професор
УТИЦАЈ РЕГУЛАТИВЕ НА РАЗВОЈ ТРЖИШТА УСЛУГА 29
4. Јелена Јанковић, докторандкиња
МЕРЕЊЕ КВАЛИТЕТА УСЛУГЕ КАО СТРАТЕШКИ
ИНСТРУМЕНТ БУДУЋНОСТИ УСЛУЖНОГ ПРАВА 43

Пословне и прометне услуге

1. Др Небојша Јовановић, редовни професор
ПИЛОТАЖА КАО ПОМОЋНА УСЛУЖНА ДЕЛАТНОСТ У ПЛОВИДБИ 59
2. Др Љубиша Дабић, редовни професор
ЗАДРУЖНА РЕВИЗИЈА КАО СПЕЦИФИЧНА ПРИВАТНА
И КОМЕРЦИЈАЛНА УСЛУГА 73
3. Др Стефан Шокињов, редовни професор
ПОЈАМ ПРЕДУЗЕЋА У ПРАВУ КОНКУРЕНЦИЈЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ 99
4. Др Славко Ђорђевић, редовни професор
ОДРЕЂИВАЊЕ МЕРОДАВНОГ ПРАВА ЗА УГОВОР О
ФРАНШИЗИНГУ – НЕКОЛИКО НАПОМЕНА ИЗ УГЛА
МЕЂУНАРОДНОГ ПРИВАТНОГ ПРАВА СРБИЈЕ 113
5. Др Мирјана Кнежевић, редовна професорка
ЛИМИТ ОДГОВОРНОСТИ ДРУМСКОГ ПРЕВОЗИОЦА ЗА ШТЕТУ
КОЈА ЈЕ НАСТАЛА НА РОБИ – НОВА ПРАВИЛА
ДОМАЋЕГ ЗАКОНОДАВСТВА 135
6. Др Велисав Марковић, редовни професор
Др Ивана Дамњановић, ванредна професорка
СТАЊЕ, ПЕРСПЕКТИВЕ И НОРМАТИВНО УРЕЂЕЊЕ
ЛОВНОГ ТУРИЗМА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ 149

Услуге од општег интереса

1. Др Нина Планојевић, редовна професорка
РЕГУЛАТИВА ПОГРЕБНИХ УСЛУГА ОПРЕМАЊА,
ТРАНСПОРТА, ЧУВАЊА И УКОПА ПОСМРТНИХ ОСТАКА 323
2. Др Срђан Владетић, редовни професор
VIBLIOTHECA ULRIA 339
3. Др Ана Опачић, ванредна професорка,
Владимир Врховшек, судија Вишег суда у Београду
Маст. Сандра Ђорђевић
ЗНАЧАЈ ЈАВНОГ ПРЕДУЗЕЋА "ПОШТА СРБИЈЕ"
У ОСТВАРИВАЊУ ЗАШТИТЕ ОСНОВНИХ ПРАВА,
СЛОБОДА И ИНТЕРЕСА ПРАВНИХ СУБЈЕКТА 349
4. Др Ратомир Антоновић, доцент
УСЛУГЕ ДОБРОВОЉНИХ ВАТРОГАСНИХ ДРУШТАВА
НЕКАД И САД 361

Информационо-комуникационе технологије и услуге

1. Др Игор Камбовски, редовни професор
РАЧУНАРСТВО У ОБЛАКУ - ПРАВНА ПИТАЊА И ДИЛЕМЕ 379
2. Др Драган Дакић, доцент
УСЛУГЕ У ДИГИТАЛНОМ ОКРУЖЕЊУ: НОВИ АСПЕКТ
МЕЂУНАРОДНОГ СУБЈЕКТИВИТЕТА НЕДРЖАВНИХ СУБЈЕКТА? 389
3. Др Тамара Ђурђић Милошевић, доценткиња
ЕЛЕКТРОНСКИ ТЕСТАМЕНТ 405
4. Др Ана Човић, виша научна сарадница
ПРЕНОС ЛИЧНИХ ПОДАКА НАКОН ОДЛУКЕ
ЕВРОПСКОГ СУДА ПРАВДЕ *SCHREMS II* 415
5. Маст. Данијела Глушац, истраживачица сарадница
ПРАВНИ ОКВИР РЕГУЛИСАЊА ПАМЕТНИХ УГОВОРА 429

Интелектуална својина и услуге

1. Др Гордана Станковић, редовна професорка
Др Маријана Дукић Мијатовић, ванредна професорка
ЕКСПЕРТСКЕ УСЛУГЕ СТРУЧНОГ ЛИЦА У ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ ... 443
2. Др Дионис Јурић, редовни професор
Маст. Сара Ерман, одвјетничка вјежбеница
НЕПАТЕНТИБИЛНЕ ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ ТВОРЕВИНЕ И ИЗУМИ 461

**ИНФОРМАЦИОНО-КОМУНИКАЦИОНЕ
ТЕХНОЛОГИЈЕ И УСЛУГЕ**

*Др Игор Камбовски, редовни професор
Правног факултета Универзитета „Гоце Делчев“ у Штипу*

УДК: 004.01.4:34

DOI: 10.46793/XVIIIMajsko.379K

РАЧУНАРСТВО У ОБЛАКУ - ПРАВНА ПИТАЊА И ДИЛЕМЕ

Резиме

Рачунарство у облацима (енг.-Cloud Computing) је део наше свакодневице, револуционарни изум 21 века којим се превазилази можда највећи проблем од појаве интернета и онлајн комуникација и трансакција-проблем сигурног и безбедног трансфера и складирања података. Cloud Computing је савремена технологија која омогућава коришћење информатичких услуга на даљину, преко интернета и мреже физички удаљених сервера. Овај вид рачунарства пружа огромне могућности потрошачима, купцима, компанијама, свим заинтересованим субјектима да комуницирају и послују онлајн, уз битно смањење трошкова и улагања у хардвер и софтвер. Услуге рачунарства у облацима су доступне и веома атрактивне за кориснике, пре свега због тога што су или бесплатне, или је цена за њихово коришћење симболична. Рачунарство у облацима, у односу на стандардни модел коришћења кућних или службених рачунара на послу, разликује се у томе што се читаво оптерећење за складирање података и апликација са рачунара пребацује на мрежу, а затим на сервере у такозваном облацима, тако да су све информације и апликације које су нам потребне на мрежи, тачније у облацима. Сервери се налазе на више локација широм света, на тзв „серверским фармама“ и гарантују континуирани и стабилни приступ апликацијама, складиштење података и заштиту и контролу свих података и позадинских процеса. Корисницима услуга рачунарства у облацима је потребан рачунар са интернет претраживачем, стабилна интернет конекција и закључен уговор о претплати са провајдером који пружа такве услуге. Уговори о рачунарству у облацима обично се склапају онлајн, на мрежи. Уговором се могу навести и мере безбедности (нпр. захтеви за чишћење или брисање података на оштећеним медијима, складиштење података о купцу на приватном хардверу, складиштење и диверзификација података на различитим локацијама и др.). Правна правила која се примењују на уговоре о рачунарству у облацима могу захтевати да уговор буде у писаној форми, посебно када се ради о обради и чувању личних података, и да сви пропратни документи буду приложени уз главни уговор. Чак и када није потребна писана форма, ради правне сигурности, лакшег сналажења, јасноће, потпуности, извршности и

ефикасности уговора, стране могу одлучити да закључе уговор у писаној форми.

Кључне речи: рачунарство, облак, уговор.

1. Увод

Рачунарство у облаку претставља спој различитих информационих технологија. У том функционалном систему постоје две повезане структуре, односно кориснички део и део који припада провајдерима услуга. По дефиницији, рачунарство у облаку је модел који омогућава свеprisутан, погодан приступ мрежи заједничких рачунарских ресурса (сервери, интернет, складишта података, апликације, услуге) који се могу обезбедити на захтев корисника и, уз протоколе и активности провајдера услуга могу бити стављене на располагање кориснику. Велике компаније, али и индивидуални корисници, имају могућност да користе услуге рачунарства у облаку познатих брендова у свету информационих технологија, као што су *Microsoft, Google, eBay, Amazon*, преко апликација које су постале свеprisутне и лако доступне - *Yahoo, Gmail, Hotmail, Outlook, Drive, Dropbox, Facebook, Twitter, LinkedIn, Instagram* и др.

Пенетрација коришћења рачунара код правних лица, на глобалном нивоу, је изузетно висока, а тој маргини се све брже приближавају и физичка лица и домаћинства, која осим рачунара, користе и друге уређаје (таблете, паметне телефоне) за комуникацију и подршку процесима пословања, забаву или претраживање. Сви ти уређаји користе одговарајући софтвер и апликације за различите послове. Неке апликације су стандардне и не захтевају већу хардверску подршку, али постоје сложеније апликације за чије коришћење је неопходна јака и скупа хардверска конфигурација, коју себи не може приуштити обични корисник или мала породична компанија. Такође, уколико често путујемо, а за пословање нам је значајан стабилни и постојани приступ свим подацима, морамо са собом носити лаптоп и екстерни хард диск. У оваквим, назовимо их несвакидашњим условима, али и у свакодневном раду и пословању, рачунарство у облаку добија своју праву улогу и значај.

2. Карактеристике рачунарства у облаку

Рачунарство у облаку је кориснички структуисано и оријентисано и функционише на захтев корисника услуга. Тако, корисник има могућност да самоиницијативно одабира и покреће изабране ресурсе у облаку, уз одговарајућу надокнаду у зависности од времена и обима у којем их користи. Такође, све услуге рачунарства у облаку су широко доступне преко интернета и може им се приступити преко најразличитијих уређаја са различитим оперативним системима (мобилни телефони, таблети, лаптоп и десктоп рачунари). На тај начин смањујемо потребу за куповином скувих апликација и

хардверски захтевнијих рачунара. Све апликације за које се одлучимо ће нам бити доступне са облака преко Интернета, док су наше информације и пословне активности сигурно и безбедно процесирани, складирано и заштићене у облаку и његовим серверима¹. Да би корисник могао користити услуге рачунарства у облаку, мора закључити уговор са провајдером услуга рачунарства у облаку. Уговор се састоји из два дела: један се односи на тип услуге која се користи и њиме се дефинишу комерцијални елементи, од апликација које се користе до рокова и обавеза уговорних страна, док се други део односи на квалитет услуге и исти садржи техничке податке. Овај уговор се назива *SLA - Service Level Agreement* или Уговор о нивоу услуга. Овим се уговором дефинишу обавезе провајдера за стабилну и континуирану подршку клијента и његових захтева, обавезе у случају грешака и инцидентних ситуација, уништења података, осигурава се надокнада штете и бекап података, као и безбедност и приватност података, сервиса и апликација, најчешће потписивањем изјава о узајамној заштити поверљивих информација.

Код рачунарства у облаку најважније место заузима безбедност података. Поред тога, посебна пажња се поклања безбедности свих субјеката, али и објеката и различитих уређаја, њихову физичку безбедност – почев од оних корисничких до сложених системских делова као што су сервери и бекап уређаји, па све до безбедности самих мрежа. Постоји низ интернационалних стандарда, декларација, директива, регулатива и технологија којима је уређена контрола и сигурност података, њиховог преноса и складиштења као и третман читаве инфраструктуре у рачунарском облаку. Провајдери услуга рачунарства у облаку су дужни да обезбеде енкрипцију и високи степен селекције и дискреције приступу подацима, чиме се обезбеђује да је приступ омогућен само ауторизованим корисницима.

3. Правни аспекти уговора о рачунарству у облаку²

Уговори о рачунарству у облаку су веома специфични и нужно садрже многе техничке услове. Речник техничких дефиниција и појмова може и треба бити саставни део уговора, како би се избегле нејасноће у њиховом тумачењу. Препоручљиво је да уговорне странке користе међународно утврђену терминологију у циљу обезбеђивања доследности и правне јасноће уговора. Као и сваки стандардни уговор, и ови уговори садрже битне елементе (стране,

---

¹ Armbrust, M. et. al., *Above the Clouds: A Berkeley View of Cloud Computing*, EECS Department, University of California, Berkeley, Tech. Rep. UCB/EECS-2009-28, Feb. 2009, стр. 9.

² Белешке о главним питањима уговора о рачунарству у облаку - Notes on the Main Issues of Cloud Computing Contracts (pripremio sekretarijat Komisije Ujedinjenih nacija za pravo međunarodne trgovine-prepared by the Secretariat of the United Nations Commission on International Trade Law - UNCITRAL, 2019), приступ страници 14.04.2022 године https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/19-09103_eng.pdf

предмет, цену, права и обавезе), као и трајање уговора, дисклејмере и услове и ефекте у случају раскида. Остало је препуштено вољи, потребама, намерама и инспирацији уговорних страна. Имајући у обзир промену услуга, услова, потреба, као и раст и развој технологије, предмет ових уговора није константан, може се мењати у зависности од потреба уговорних страна и ситуације. Такође, уговор може обавезати једну или обе стране да воде евиденцију о квантитету и квалитету услуга током одређеног времена. Такве информације могу бити корисне у преговорима о свим изменама уговора, уколико је то потребно, као и у случају спорова.

Сигурност система и функционисања облака, укључујући сигурност података о корисницима, предвиђа заједничке одговорности страна. Уговор би морао да одреди реципрочне одговорности страна у погледу мера безбедности, предвиђајући обавезе које требају бити наметнуте једној или обема странама. Провајдер је дужан и обавезан да се придржава својим безбедносним политикама које гарантује својим општим условима пословања, али на које је обавезан и законом. Уговором се могу допрецизирати одређене мере безбедности, али неке претње по безбедност могу бити и изван уговорног оквира између клијента и провајдера услуга рачунарства у облаку и могу захтевати да се услови уговора о рачунарству у облаку ускладе са другим уговорима између провајдера интернет услуга и корисника.

Интегритет и поверљивост података у облаку представљају својеврсну сиву зону из разлога што се већина провајдера услуга рачунарства у облаку врло често одричу од одговорности за очување интегритета података о кориснику. И поред тога, неки провајдери су спремни да преузму обавезе у погледу интегритета података, али за додатну надокнаду. У недостатку уговорних и законских обавеза провајдера да одржава поверљивост, клијент може имати пуну одговорност за чување поверљивости података (на пример, шифровањем). Клијент може бити посебно забринут због својих пословних тајни, know-how и личних података, али се уговорне стране могу договорити да ограниче приступ таквим подацима ограниченом броју особа и да од њих захтевају индивидуалну посвећеност поверљивости³. Такође, и провајдер може реципрочно наметнути кориснику обавезу да не открива информације о безбедносним протоколима провајдера и друге детаље о услугама које се пружају кориснику.

Лични подаци подлежу посебној законској заштити. Уговор о рачунарству у облаку може садржати клаузулу о заштити података или приватности, о обради и складиштењу података или сличну врсту обавеза, иако се неки провајдери могу сложити само са општом обавезом да поштују важеће законе о заштити података, без посебних уговорних обавеза. Ипак, у функцији

---

³ Marinescu, C. D., *Cloud Computing, Theory and Practice*, AMSTERDAM • BOSTON • HEIDELBERG • LONDON. NEW YORK • OXFORD • PARIS • SAN DIEGO, Morgan Kaufmann, 2017, стр. 279.

адекватне правне заштите и сигурности, потребно је споразумно договорити предмет и трајање уговорних обавеза, природу и сврху обраде личних података, категорије субјеката података и обавезе и права контролора и обрађивача података, као и одговарајуће правне лекове у случају евентуалне штете. Провајдер и клијент се могу договорити о уговорним клаузулама чији је циљ осигурање усклађености са важећим прописима о заштити података и о посебним правним лековима у случају кршења тих клаузула, укључујући једнострану раскид уговора и накнаду штете⁴. Такође, и озбиљан безбедносни инцидент који резултира губитком података може довести до раскида уговора.

Стандардни услови провајдера могу изричито задржати право провајдера да складишти податке о корисницима у било којој земљи у којој провајдер или његови клонови послују. Мере заштите које обезбеђују усклађеност са захтевима за складиштење података могу бити укључене у уговор, као што је забрана премештања података и другог садржаја изван наведене локације или захтев за претходно одобрење таквих потеза од стране друге уговорне стране. Одређена права на приступ подацима о клијентима могу се сматрати да их корисник имплицитно додељује провајдеру захтевањем одређене услуге или функције: без тих права, провајдер не би могао да пружа услуге. На пример, ако се од провајдера захтева да редовно прави резервне копије података о корисницима, испуњење тог задатка захтева право на копирање података. Уговором се може изричито назначити која су права која се односе на податке потребне за извршење уговора које клијент додељује провајдеру, да ли и у којој мери провајдер има право да пренесе та права на треће стране и географски и временски обим додељених или подразумеваних права. Уговори обично наводе да ли је клијент у стању да опозове додељена или подразумевана права и ако може, под којим условима. С обзиром на то да могућност пружања услуга на потребном нивоу квалитета може зависити од права која му даје клијент, директан резултат опозива одређених права могао би бити измена или раскид уговора.

Услуге рачунарства у облаку су по природи флексибилне и променљиве и обично су омогућене кроз многе уговорне опције које клијент може користити за прилагођавање потрошње услуга према својим потребама. Ово спречава потребу поновног преговарања о уговору сваки пут када клијент захтева промену у потрошњи и прилагођавању услуга. Провајдер услуге може задржати право да по свом нахођењу прилагоди свој портфолио услуга. Последице неких једностраних промена одредби и услова уговора од стране провајдера могу бити озбиљне за клијента, посебно ако створе високе трошкове миграције података на други систем.

Технолошки развој или други узроци могу довести до промене неких услуга рачунарства у облаку или до њиховог престанка са или без њихове замене другим услугама. Провајдер може у уговору задржати право да

---

⁴ Белешке о правним питањима... UNCITRAL, 2019, стр. 12.

прилагоди понуду портфолија услуга. Престанак чак и неких услуга рачунарства у облаку од стране провајдера може изложити корисника одговорности према његовим крајњим корисницима. Уговором се може предвидети претходно обавештење клијента о тим променама, право корисника да раскине уговор у случају неприхватљивих промена и одговарајући период чувања како би се осигурала правовремена реверзибилност свих података. Стандардни услови провајдера могу садржати обавезу провајдера да обавести клијента о променама услова услуга. У супротном, од клијента се може тражити да редовно проверавају да ли је дошло до промена у уговору. Документи који чине уговор могу бити бројни и ти различити документи не морају нужно бити смештени на једном месту на веб локацији провајдера. Стога се промене које је провајдер спровео и увео у уговор можда неће лако уочити. Будући да се сматра да наставак коришћења услуга од стране корисника представља прихватање измењених услова, стране се могу договорити да ће корисник бити благовремено обавештен о променама услова договорених услуга пре њиховог ступања на снагу.

Подела ризика и одговорности у поступању са личним подацима је још једна важна компонента уговора о рачунарству у облаку. Иако већина правних система генерално признаје право уговорних страна да предвиде ризике и обавезе и да ограниче или искључе одговорност путем уговорних одредби, ово право подлеже различитим ограничењима и условима. Тако, важан фактор у расподели ризика и одговорности у обради личних података је улога коју свака страна преузима у погледу личних података смештених у облак. Закон о заштити података у одређеним јурисдикцијама намеће већу одговорност контролору података него обрађивачима личних података. Осим тога, у многим јурисдикцијама потпуно искључење одговорности за сопствену грешку није дозвољено или подлеже ограничењима. За неке врсте клаузула ограничења, као што је одрицање провајдера од одговорности за безбедносне инциденте у случајевима када клијент нема контролу или могућност да изврши безбедносну проверу, може се утврдити да су злоупотребљиве и као такве су неважеће. Законом се може, с друге стране, предвидети ослобађање од одговорности ако странка испуњава одређене критеријуме који би се у супротном суочили са ризиком одговорности. На пример, провајдер ће бити ослобођен одговорности за чување и дистрибуцију илегалног садржаја на својој инфраструктури у облаку ако је уклонио такав садржај у тренутку када му је то постало познато. У неким јурисдикцијама, како би биле применљиве, клаузуле које садрже одрицање од одговорности и ограничења одговорности договорене између страна морају бити укључене у уговор⁵.

---

⁵ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS European Cloud Initiative - Building a competitive data and knowledge economy in Europe

Стандардни услови пословања провајдера могу искључити сваку одговорност према уговору и заузети став да се о клаузулама одговорности не може преговарати. У неким случајевима, провајдер може бити спреман прихватити одговорност, укључујући и неограничену одговорност, за радње које провајдер може да контролише, али не и за кршења обавеза која могу настати из разлога ван контроле провајдера, као што је виша сила, непредвидиви догађаји или упад у систем и крађа поверљивих података. Тамо где се одговорност прихвата генерално, стандардни провајдери често ограничавају износ губитака који ће бити покривени, или одређују општу горњу границу одговорности према уговору, која може бити повезана са приходом за који се очекује да ће бити остварен, са прометом провајдера или полисом осигурања Неки догађаји (повреда заштите личних података и повреда права интелектуалне својине) могу изложити било коју од страна потенцијално великој одговорности према трећим странама. У оваквим случајевима је потребно да се провајдер и клијент договоре о строжем режиму одговорности (неограничена одговорност или већа накнада) када се ти догађаји догоде кривицом или немаром једне од уговорних страна. У функцији заштите од штете, уговор може садржати и обавезе осигурања за обе или било коју страну, посебно у погледу захтева квалитета услуга и заштите од непредвиђених догађаја и упад у систем.

Датум ступања на снагу уговора може се разликовати од датума потписивања, датума прихватања понуде или датума прихватања конфигурације и других радњи потребних за прелазак клијента у облак. Датум када провајдер услуга рачунарству у облаку стави услуге на располагање кориснику, чак и ако их корисник заправо не користи, може се сматрати датумом почетка уговора. Датум прве уплате од стране клијента за услуге рачунарства у облаку, чак и ако му провајдер још није ставио на располагање купца, такође се може сматрати датумом почетка уговора. Из тих разлога и да би се избегле неизвесности, пожељно је да стране у уговору назначе датум почетка његове примене. Уговори рачунарства у облаку имају кратак, средњи или дуг рок трајања који је унапред одређен од стране провајдера, а корисник може прихватити један од понуђених рокова трајања. Такође, обнављање уговора је по аутоматизму, осим ако једна страна одлучи да га прекине, а провајдер је дужан да клијенту унапред достави обавештење о предстојећем истеку рока уговора.

Измену уговора може покренути било која страна. У контексту природе услуга рачунарства у облаку, могло би бити тешко разликовати промене које би представљале измену уговора од оних промена које не би. Ако клијент користи одређену услугу која му је била доступна од самог почетка, а коју пре тога није користио, не може се нужно сматрати изменом почетног уговора нити

променом услуга. Међутим, сва ажурирања која доводе до значајних промена претходно договорених услова и политика могу представљати измену уговора. У том погледу, када је реч о честим променама првобитно договорених услова, свака страна може пожелети да независно уреди и сачува комплетан сет првобитно договорених услова и њихове измене.

Раскид уговора је један од начина престанка уговора о рачунарству у облаку. Уговорна недисциплина и неиспуњавање обавеза обично оправдава раскид уговора. Повреда уговора од стране провајдера може укључивати губитак или злоупотребу података, повреду заштите личних података, понављајуће безбедносне инциденте, недоступност услуга и слично. Са друге стране, најчешћи разлог за раскид уговора од стране провајдера је неплаћање надокнаде од стране корисника. Такође, и одређене једностране измене уговора могу бити неприхватљиве за другу страну и могу оправдати раскид уговора. Те измене могу укључивати измене захтева за локализацију података, услове подуговарања или забрана пословања са одређеним субјектима под режимом међународних санкција или због забринутости за националну безбедност. Осим тога, стране се могу договорити о раскиду уговора у случају промене контроле управљања, нарочито ако је, услед такве промене, провајдера или уговор преузео конкурент провајдера или ако преузимање доводи до прекида или до значајне промене у портфолију услуга. Уговорне стране могу у уговору одредити временски оквир за трансфер података и услуга, који треба бити довољно дуг да клијент обезбеди несметан трансфер својих података и другог садржаја у други систем. Провајдер се не мора увек сложити да активно учествује у пружању помоћи клијенту приликом миграције његових података у други систем, али се може очекивати да ће се стране договорити о учешћу провајдера, а он може захтевати посебно плаћање за пружање помоћи при трансферу. Подаци који остају у инфраструктури и у облаку провајдера требају бити избрисани након трансфера или после истека уговореног периода за трансфер. Ипак, од провајдера се може захтевати да задржи и чува податке о корисницима према закону о заштити података, посебно у прекограничном контексту. Стране се могу договорити и о задржавању корисничких података од стране провајдера након раскида уговора, уз додатну надокнаду и клаузулу о поверљивости после раскида уговора, у одређеном року. Сви лични подаци морају да се чувају у шифрованом облику.

4. Закључак

Предности рачунарства у облаку се разликују у зависности од врсте услуге у облаку која се користи, али, у суштини, коришћење услуга у облаку значи да компаније не морају да купују или одржавају сопствену рачунарску инфраструктуру. Нема потребе за куповином сервера, ажурирања апликација или оперативних система, или разградње и одлагања хардвера или софтвера када застаре, јер све то преузима добављач-провајдер. Компанија која је

специјализована за вођење и обезбеђивање ових услуга ће вероватно имати боље вештине и искусније особље него што би мало предузеће могло да приушти да ангажује, тако да услуге у облаку могу бити у стању да испоруче безбеднију и ефикаснију услугу крајњим корисницима. Коришћење услуга у облаку значи да компаније могу брже да напредују на пројектима и тестирају концепте без дугих набавки и великих трошкова унапред, јер фирме плаћају само за ресурсе које троше. Правна питања и дилеме су порасла са променљивим пејзажом рачунарства, посебно када услуге, подаци и инфраструктура више нису у власништву корисника. Са рачунарством у облаку се поставља питање-у чијем су поседу подаци? Провајдер у облаку сматра се правним чуваром, власником или поседником података, али то покреће читав наплив сложености и правних питања и дилема у вези приватности корисника и њихових података, злоупотреба и безбедности истих. Регулаторна тела, међународне комисије и институције су поставиле солидан правни оквир за уређење рачунарства у облаку који се фокусира на заштиту приватности, функционалност система, одговорност провајдера услуга, задовољство клијената и максималну заштиту личних података и поверљивих пословних података и информација.

*Igor Kambovski, Ph.D., Full-time Professor
Faculty of Law, University "Goce Delčev" of Štip*

CLOUD COMPUTING-LEGAL ISSUES AND DILEMMAS

Summary

Cloud computing is a part of our everyday life, a revolutionary invention of the 21st century that overcomes perhaps the biggest problem since the advent of the Internet and online communications and transactions - the problem of secure data transfer and storage. Cloud Computing is a modern technology that enables the use of IT services remotely, over the Internet and a network of physically remote servers. This type of computing provides great opportunities for consumers, customers, companies, all interested parties to communicate and do business online, with a significant reduction in costs and investment in hardware and software. Cloud computing services are accessible and attractive to users, primarily because they are either free or the price for their use is symbolic. Cloud computing, compared to the standard model of using home or office computers at work, differs in that the entire load for storing data and applications from the computer is transferred to the network and then to the cloud servers, so that all information and applications which we need

can be found in the cloud. Servers are located in several locations around the world, on so-called "server farms" and guarantee continuous and stable access to applications, data storage and protection and control of all data and background processes. Users of cloud computing services need a computer with an Internet browser, a stable Internet connection and a concluded subscription agreement with a provider that provides such services. Cloud computing agreements and contracts are usually made online. The contract may also specify security measures (eg requests for cleaning or deleting data on damaged media, storage of customer data on private hardware, storage and diversification of data in different locations, etc.). The legal rules applicable to cloud computing contracts may require that the contract be in written form, especially when it comes to the processing and storage of personal data, and that all supporting documents be attached to the main contract. Even when no written form is required, for reasons of legal certainty, ease of reference, clarity, completeness, enforceability and efficiency of the contract, the parties may decide to conclude the contract in writing.

Key words: *Computing, cloud, contract.*

Литература

- Armbrust, M. et. al., *Above the Clouds: A Berkeley View of Cloud Computing*, EECS Department, University of California, Berkeley, Tech. Rep. UCB/EECS-2009-28, Feb. 2009.
- Marinescu., C. D., *Cloud Computing, Theory and Practice*. AMSTERDAM • BOSTON • HEIDELBERG • LONDON. NEW YORK • OXFORD • PARIS • SAN DIEGO, Morgan Kaufmann, 2017.
- Notes on the Main Issues of Cloud Computing Contracts (prepared by the Secretariat of the United Nations Commission on International Trade Law - UNCITRAL, 2019), приступ страници 14.04.2022 године https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/19-09103_eng.pdf
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS European Cloud Initiative - Building a competitive data and knowledge economy in Europe COM/2016/0178 final, приступ страници 10.04.2022, <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?qid=1503411518133&uri=CELEX:52016DC0178>
- <https://elab.fon.bg.ac.rs/udzbenik-internet-inteligentnih-uredaja/racunarstvo-u-oblaku-i-internet-inteligentnih-uredaja/>
- <https://www.industrija.rs/vesti/clanak/racunarstvo-u-oblacima-cloud-computing>